

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING
PM 2024:3720

PRELIMINÄRT RESULTAT FÖR ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING
AV FORNLÄMNING LI984:6709, STADSLAGER, INOM FASTIGHETEN
POLISEN 1 I NYKÖPINGS KOMMUN, SÖDERMANLANDS LÄN

ANNA LAGERSTEDT

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5
194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Bebyggelse lämningar från 1300-talet i kvarteret Polisen

ALLMÄNT KARTMATERIAL:
Fastighetskartan: © Lantmäteriet

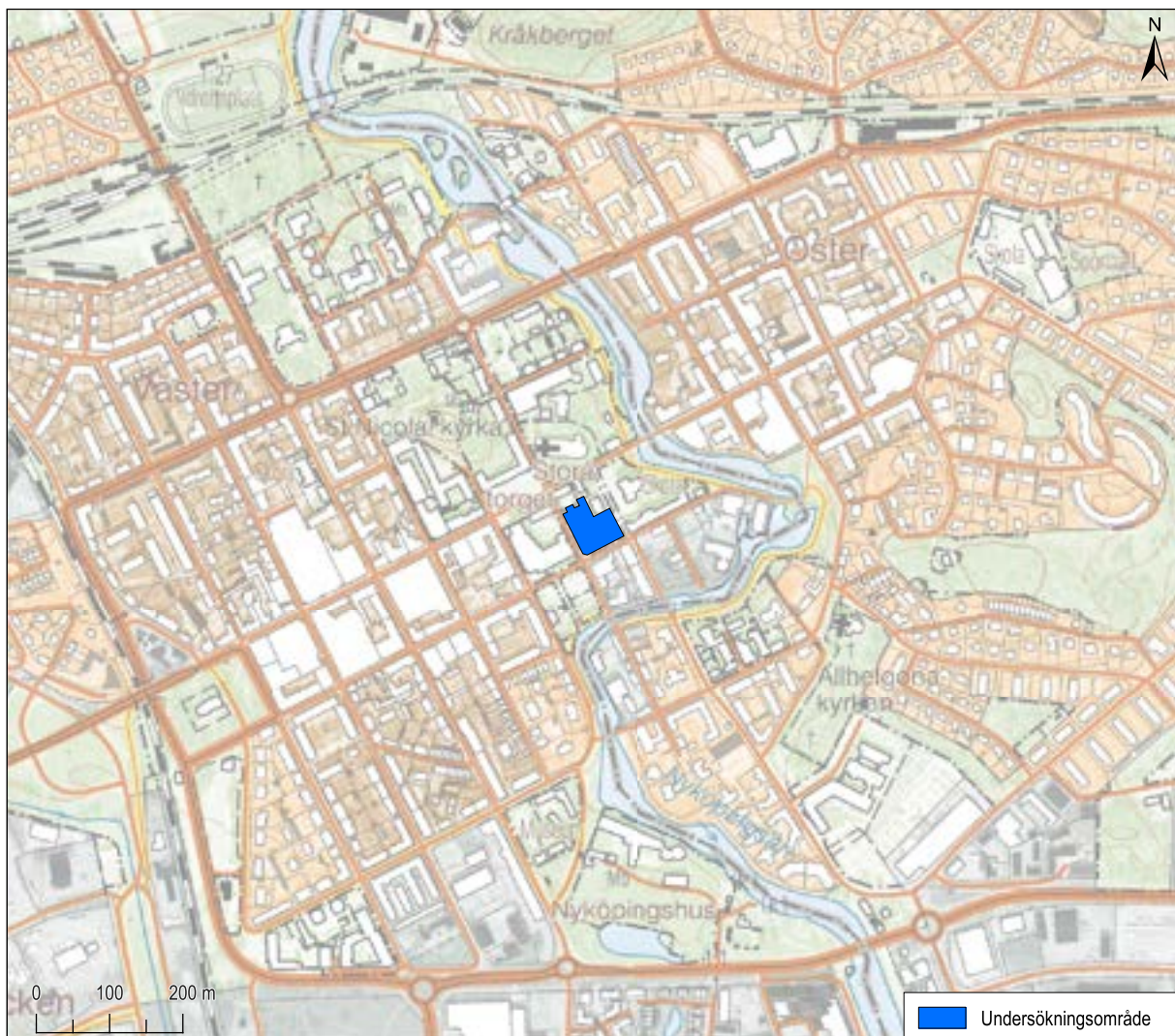
© Arkeologikonsult 2024
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

PRELIMINÄRT RESULTAT FÖR ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING
AV FORNLÄMNING LI984:6709, STADSLAGER, INOM FASTIGHETEN
POLISEN I I NYKÖPINGS KOMMUN, SÖDERMANLANDS LÄN

Administrativa uppgifter

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsens dnr: 431-8619-2023
Länsstyrelsens beslutsdatum: 2024-03-26
Uppdragsnr: 202400599
Arkeologikonsults projektnr: 3720
Län: Södermanland
Kommun: Nyköping
Berörd fornlämning: Stadslager L1984:6709

Projektledare: Michel Carlsson
Utförandetid fältarbete: 2024-05-20 – 2024-06-07
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Höjdsystem: RH 2000

Figur 1. Undersökningsområdet markerat på Fastighetskartan. Skala 1:10000.

Bakgrund

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län utfört en arkeologisk förundersökning i fastigheten Polisen 1 som ligger inom Nyköpings stadslager L1984:6709.

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att klargöra den aktuella fornlämningens karaktär, tidsställning, utbredning, omfattning, sammansättning, bevarandegrad och komplexitet och därmed förse Länsstyrelsen med ett fördjupat kunskapsunderlag inför den fortsatta hanteringen av ärendet. Förundersökningen kan därmed användas som ett fullgott underlag för kommande samhällsplanering och arkeologiska undersökningar.

Genomförande

Sammanlagt togs fyra större schakt upp med grävmaskin vilka var mellan 3–6 meter breda och 4–9 långa. Schakten placerades ut inom förundersökningsområdet i syfte att erhålla kunskap om eventuella lämningar.

Schakten grävdes med maskinunderstöd, stratigrafiskt, lager för lager. Då fasta konstruktioner påträffades renades dessa fram för hand och dokumenterades. Även delar av kulturlager handgrävdes i syfte att samla in fynd och bedöma dess karaktär.

På grund av att de lämningar som påträffades var omfattande, komplexa och välbevarade, grävdes enbart ett av schakten (schakt 1) i sin helhet ner till orörd markyta. För de övriga schakten (schakt 2-4) halverades ytan i ett första steg och för två av schakten halverades ytan ytterligare en gång (schakt 2 och

Figur 2. Schaktens placering inom undersökningsområdet.

4) innan orörd mark nåddes. Detta skedde i samråd med Länsstyrelsen i samband med fältbesök. Syftet var att upprätthålla en god dokumentationsnivå och att bevara lämningarna så intakta som möjligt. Kvarvarande bebyggelseämningar täcktes med markduk.

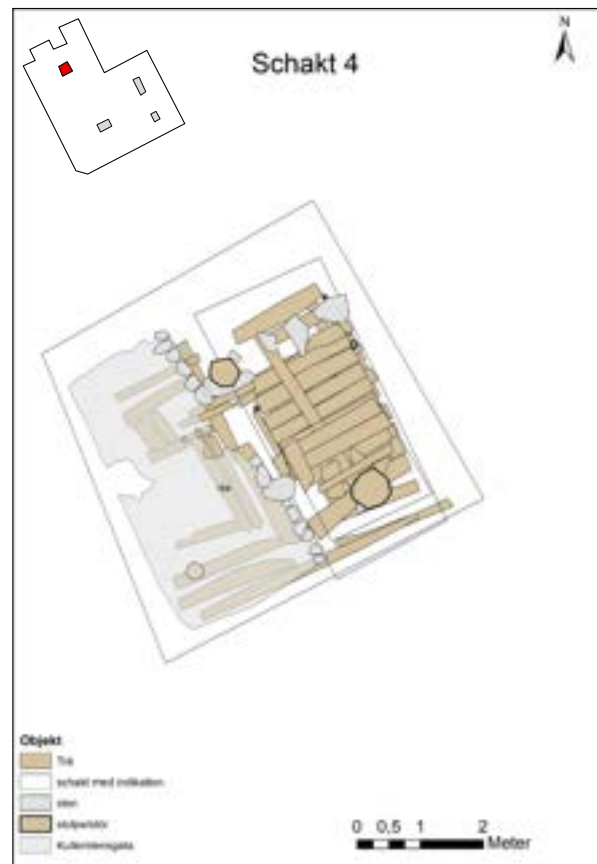
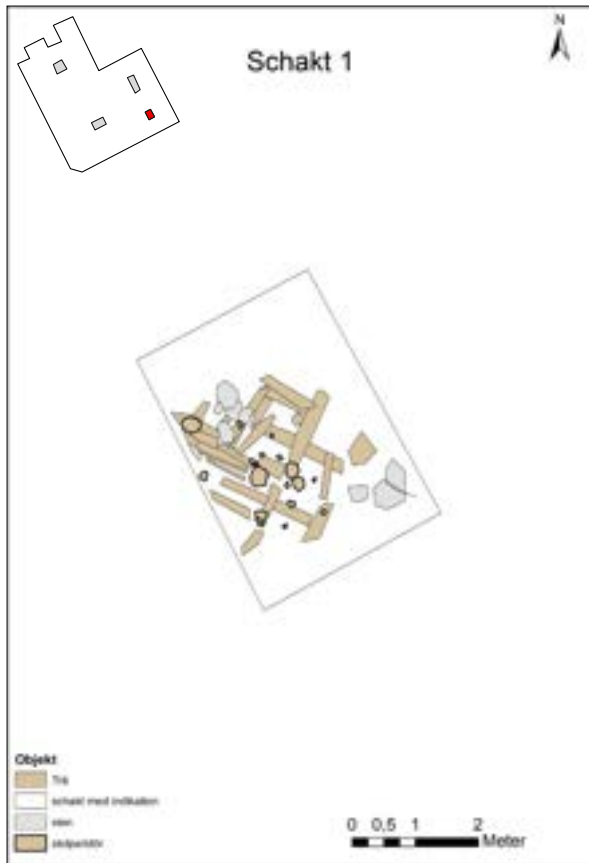
Sammanlagt undersöktes en schaktyta på drygt 100 m² vilket motsvarar 4,3 % av den yta som var tillgänglig med hänsyn tagen till bebyggelse inom förundersökningsområdet. Inom schakten undersöktes ca 135 m³ kulturlager och 256 kontexter dokumenterades.

Resultat

Inom de undersökta ytorna framkom välbevarade kulturlager med en komplex stratigrafi. Generellt var bevarandeförhållandena för organiskt material relativt dålig i lager från tidigmodern tid (huvudsakligen 1600-tal). För de medeltida lagren var förhållandet det direkt motsatta med mycket goda bevarandeförhållanden för trä, läder och annat organiskt material.

Recenta nedgrävningar inom ytorna var få och utgjordes av enstaka rörschakt, fundamentsgropar eller diken. Kulturlagertjockleken varierade mellan 1,5 – 2,5 meter. Kraftigast kulturlager förekom i det schakt som grävdes på en innegård i områdets sydvästra del (schakt 3) samt i det schakt som grävdes en parkmiljö i områdets nordvästra del (schakt 4). Flera övergripande strukturer i form av väglämningar i form av kullerstensgator och kavelbroar framkom inom schakten, några av de yngre vägarna kan relateras till gator som framträder i det äldre kartmaterialet från 1600-talet. Ett flertal huslämningar påträffades också med välbevarade träsyllar, trägolv och/eller spisar. Upp till åtta bebyggelsefaser kan preliminärt beläggas inom schakten där flera omfattande utfyllnadslager separerade de olika bebyggelsehorisonterna. I dessa lager framkom rikligt med träflis, läderspill, djurben och en mindre mängd keramik. Ett fåtal mynt påträffades också.

Keramik, metallfynd och läder från skor eller skodelar har samlats in i daterande syfte. Ett urval av djurben har samlats in från utfyllnadslager. Få brukningslager påträffades vid undersökningen, dessa har provtagits för m akrofossilanalys. Flera träprover har samlats in från stockar i konstruktioner i syfte att utföra en dendrokronologisk analys.

Figur 3. Undersökningschakt med ett urval av påträffade strukturer.

Fyndsammanställning

I lagren från tidigmodern tid som i kvarteret polisen omfattade perioden cirka 1550–1750 var fyndsammansättningen och fyndmängden som förväntad i stadsarkeologiska lager från denna tid. Fynden dominerades av keramik av yngre rödgods typ och i mindre omfattning stengods, majolika och fajans. Därtill påträffades dryckes- och fönsterglas samt enstaka kritpipor m m.

I de medeltida lagren påträffades få fynd. Den största fyndkategorin utgörs av läder, såväl spill från tillverkning av skor som delar av hela skor. Därtill hittades en mindre mängd keramik; stengods, yngre svartgods samt ett par skärivor äldre rödgods.

Spår av hantverk

Det enda hantverk som säkert kan knytas till undersökningsområdet är skomakeri. Spill från tillverkningen framkom i samtliga schakt men var särskilt

framträdande i schakt 2. Enstaka bearbetade horn- och benbitar vittnar om ben- och hornhantverk, liksom förekomsten av slagg i mindre omfattning visar att smide förekommit under medeltiden.

Omfördelning av analyskostnader

Vi önskar att göra en omfördelning av medel inom analysbudgeten i syfte att göra en registrering av hantverksspill och skodelar av läder. Henrik Summanen, som är expert på medeltida skor, har gjort en första bedömning av materialet och observerat flera daterbara fynd. Detta, tillsammans med dendrokronologiska analyser och fynddateringar (keramik, mynt) gör att behovet av ¹⁴C-dateringar minskar.

Fornreg

Undersökta ytor kommer att registreras i Fornreg.

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING
PM 2024:3720